

Økonomi i ammeku produksjon og kastratoppdrett på gamle raser

Bengt Egil Elve, Nortura

Nortura
bondens selskap

Økende interesse for bevaringsverdige storferaser

- Interessante som ammeku i ett ekstensivt driftsopplegg
- Gamle storferaser kan holdes som ammeku og oppnår samme tilskudd som andre ammekyr (produksjonstilskudd og driftstilskudd)
- Det utbetales også et tilskudd på kr 3000 per år per ku for bevaringsverdige raser
- Egen varestrøm Urfe med tillegg i pris

Krav til bevaringsverdige raser

Kriterier er dyr fra bevaringsverdige rasene Dølafe, Sidet Trønder- og Nordlandsfe, Telemarkfe, Vestlandsk Fjordfe, Vestlandsk Raudkolle eller Østlandsk Rødkolle.

- De må være minst 7/8 raserene.
- Okser må være 12 måneder eller eldre ved søknad om tilskudd, og det gis tilskudd for inntil to gardsokser av samme rase per foretak.
- Kyr innenfor ordningen skal ha registrert kalving i løpet av de siste 18 måneder.
- Det er også krav at dyra er registrert i Kuregisteret ved Norsk genressurscenter, i henhold til Forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket, § 3.

Tilskudd ammeku

Produksjonstilskudd

Ammeku	Sats
1-50	3880,-
50+	780,-
Ungdyr	780,-

Antall dyr	Sats
Sone 1-4	
6-39	3282,-
40 og flere	131 280,-
Sone 5-7	
6-39	3632,-
40 eller flere	145 280,-

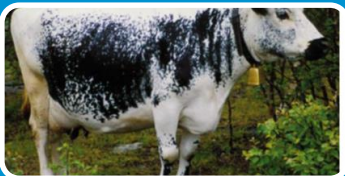
Driftstilskudd

Hvilke raser ?

Dølafe

- Hørte hjemme i Gudbrandsdalen, Østerdalen og på Hedemarken hvor det var lett tilgang på rikt fjellbeite
- Tradisjon for å føre opp feet til slakt gjorde at det ble avlet som kombinasjonsfe for mjølk og kjøtt
- Ku levendevekt ca. 500 kg

Sidet Trønder og Nordlandsfe (STN)

- Avl på midt- og nordnorske raser, som etterhvert ble slått sammen til Sidet trønderfe og nordlandsfe
- STN er en melke- og kombinasjonsrase tilpasset forholdene i dal og fjellbygdene.
- Kyrne veier snaut 450 kg i gjennomsnittlig levende vekt.

Telemarksfe

- Telemarkfeet ble lenge brukt til å krysse inn og forbedre det lokale feet i fjelltraktene, og rasen ble godt etablert i hele Sør- og Øst-Norge
- Typisk mjølkerase
- Levende vekt ku ca. 500 kg

Hvilke raser

Vestlandsk fjordfe

- Fjordfeet hørte hjemme på Vestlandet fra Hordaland i sør til Møre i nord.
- Levendevekt kyr ca. 450 kg

Vestlandsk raudkolle

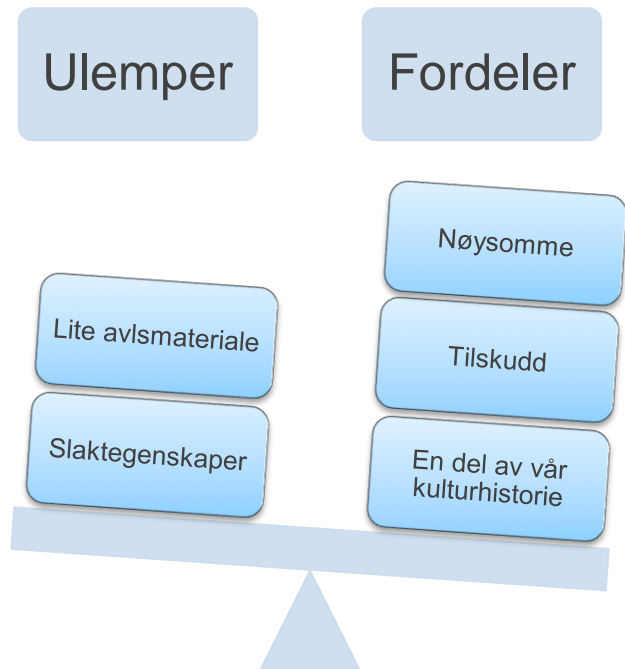
- Vestlandsk raudkolle stammer fra Sør-Vestlandet og er noe større enn feet lenger nord på Vestlandet.
- Levende vekt kyr ca. 500 kg

Østlandsk raudkolle

- Det var lang tradisjon for røde og kollete dyr på Østlandet
- Levende vekt kyr ca. 500 kg

Hvorfor gamle storferaser ?

Slaktegenskaper kategori Ung okse (Animalia 2017)

- Vekt og klasse avgjørende
  - Avregningspris
  - Klassetillegg
  - Kvalitetstilskudd slakt

Kvalitetstilskudd 2018
Klasse O 2,50
Klasse O+ 7,50

	Antall slakt	Andel O	Andel O+ og bedre	% med tilskudd
NRF	75979	51	36	87
Sidet Trønder	283	29	4	33
Telemark	40	30	3	33
Dølafe	40	15	5	20
Raukolle	54	15	17	31
Sør- og Vestlands	19	37	21	58
Vestlandsfe	89	33	8	40
Jarlsberg	13	31	15	46

Middel slaktevekt, klasse og alder ung okse 2016 (Animalia)

Klasse	Verdi
O+	6
O	5
O-	4
P+	3

	År	Antall senter	Antall slakt	Antall %	Middel klasse	Middel slaktevekt	Middel Midde Mnd
NRF	2016	6099	89958	70,03	5,35	309,92	17,76
Sidet Trønder	2016	176	365	0,28	3,96	192,93	17,02
Telemark	2016	29	48	0,04	4,38	193,51	16,77
Dølafe	2016	22	49	0,04	3,78	175,60	17,22
Raukolle	2016	20	50	0,04	3,68	212,05	17,41
Sør- og Vestland	2016	14	25	0,02	4,00	205,29	16,55
Vestlandsfe	2016	58	108	0,08	4,05	183,21	16,82
Jarlsberg	2016	6	9	0,01	4,33	193,70	17,96

Valg av driftsopplegg i ammekuproduksjonen

Aktuelle driftsopplegg

Ammeku med fremfôring av okser til slakt

- Vårfødte eller høstfødte kalver
- En beitesommer ved vårfødte kalver. Slakter oksene ved ca. 17 mnd. alder

Ammeku med fremfôring av kastrater til slakt

- Vårfødte eller høstfødte kalver
- To til tre beitesomre
- Slakter kastrat ved 24 eller 30 mnd. alder

Ammeku med produksjon av kalveslakt

- Vår eller høstkalving
- Slakter kalvene ved 6-8 mnd. alder etter avvenning.
- Må ha slaktevekt over 100 kg, klasse O- eller bedre

Valg av driftsopplegg

- Skal du føre frem oksene til slakt eller slakte de som kalv ?

15 mordyr
med full
fremføring av
okser til 17
mnd.
slaktealder

Eks totalt DB for
besetningen
285 705,-

Du kan ha 30 % flere mordyr hvis du ikke fører frem oksene innen for samme husdyrrom og samme surfôrareal.

20 mordyr
med slakt av
oksekalver

Eks totalt DB for
besetningen
308 000,-

Eksempel
dekningsbidrag
ammeku med
fremføring av
okser til slakt

Lett rase ammeku
ca 21 500,- i DB 2

DEKNINGSBIDRAGSKALKYLE					
AMMEKU, PER ÅR					
Urfe Ammeku					
Sone arealtilskudd	5				
Sone distriktstilskudd	2				
Besetningsstørrelse:	15	Ammekyr			
	22,5	Storfe			
PRODUKSONSINTEKTER					
	Slaktevekt	Antall	Kvantum, kg	Pris, kr/kg	SUM
Kuslakt (P+/3)	230	0,25	58	42,70	2 455
Okseslakt (O-/2+)	205	0,48	98	46,00	4 526
Kvigeslakt (O-/3-)	180	0,23	41	44,20	1 830
Innmeldingstillegg		3,00	197	3,00	592
Klassetillegg kvige		0,75	41	0,00	0
Klassetillegg okse		1,50	98	0,00	0
Etterbetaling			197	0,58	114
Urfe-tillegg			197	3,50	691
Ku/kalv avtale		2	58	2,00	115
Grunntilskudd	7,5	0%	140	0,00	0
Gjødelsverdi					260,00
SUM		8	197		10 583
VARIABLE KOSTANDER					
	% av forkrav	FEM per enhet	Aving, f.e/daa	Areal, daa	kost., kr/f.e.
Fôr	100,00 %	4150		6,1	8 145
Surfôr	53,0 %	2200	450	4,9	5 170
Annet grovfôr	0,0 %	0			0
Kraftfôr	15,7 %	650			2 470
Beite fulldyrka	0,0 %	0	250	0,0	0
Kulturbeite	10,8 %	450	225	1,2	293
Utmarksbeite	20,5 %	850			213
Annet					890
Veterinær, semin					530
Div. andre variable kostnader					360
Renter på variable kostnader		Rentesats		3,8	474
SUM VARIABLE KOSTNADER					9 035
DEKNINGSBIDRAG 1					
Produksjonstilskudd					1 548
Husdyrtilskudd					17 499
Areal- og kult. tilskudd					5 440
Distriktstilskudd					2 405
Driftstilskudd					977
Tilskudd gamle storferasar			1	3000	3 632
Tilskudd til dyr på utmarksbeite	Antall dyr pr enhet	2,5	Sats	628	3 000
Beitetilskudd	Antall dyr pr enhet	2,5	Sats	350	1 570
Bunnfradrag					875
					-400
DEKNINGSBIDRAG 2					
					19 047

Produksjons inntekter	10 583,-
Variable kostnader	9 035,-
DB 1	1548,-
Tilskudd	17 499,-
DB 2	19 047,-

Eksempel dekningsbidrag ammeku med kalveslakt – avtale kvalitetskalv

DEKNINGSBIDRAGSKALKYLE					
AMMEKU, PER ÅR					
Urfe levering av kalveslakt (Kvalitetskalv)					
Sone arealtilskudd	5				
Sone distrikttilskudd	2				
Besetningsstørrelse:	15	Ammekyr			
	9,4	Storfe			
PRODUKSONSINNTEKTER					
	Vekt	Antall	Kvantum, kg	Pris, kr/kg stk	SUM
Kuslakt	230	0,25	58	42,70	2 455
Slakt kvige	200	0,10	20	44,20	884
Salg av oksekalv til slakt	115	0,48	55	46,00	2 539
Salg av kvigekalv til slakt	110	0,13	14	46,00	658
Innmeldingstillegg		3,00	147	3,00	233
Klassetillegg		0,00	20	0,00	0
Etterbetaling			147	0,58	85
Grunntilskudd	7,5	0 %	20	0,00	0
Ku/kalv avtale		2	58	2,00	115
Tillegg Urfe			78	3,50	271
Tillegg Kvalitetskalv, 75 % av kalvane			52	10	521
Gjødselverdi					260,00
SUM			6	78	8 022
VARIABLE KOSTNADER					
	% av forkrav	FEm per enhet	Avling, f.e/daa	Areal, daa	kost., kr/f.e.
Fôr	102 %	3450		4,7	6 103
Surfôr	60,9 %	2100	450	4,7	4 935
Annet grovfôr	0,0 %	0			1,64
Kraftfôr	5,8 %	200			3,80
Beite fulldyrka	0,0 %	0	250	0,0	1,33
Kultarbeite	10,5 %	300	220	1,4	0,65
Utmarksbeite	24,6 %	850			0,25
Annet					890
Veterinær, semin					530
Div. andre variable kostnader					360
Renter på variable kostnader			Rentesats	3,8	506
SUM VARIABLE KOSTNADER					7 499
DEKNINGSBIDRAG 1					
Produksjonstilskudd					523
Husdyrtilskudd					14 880
Areal- og kult. tilskudd					4 368
Distriktstilskudd					1 843
Driftstilskudd					384
Tilskudd for gamle storferaser			1 Sats	3000	3 632
Tilskudd til dyr på utmarksbeite	Antall dyr pr enhet	2,1	Sats	628	3 000
Beitetilskudd	Antall dyr pr enhet	2,1	Sats	350	1 319
Bunnfradrag					735
					-400
DEKNINGSBIDRAG 2					15 403

Produksjons
inntekter

8022,-

Variable
kostnader

7499,-

DB 1

523,-

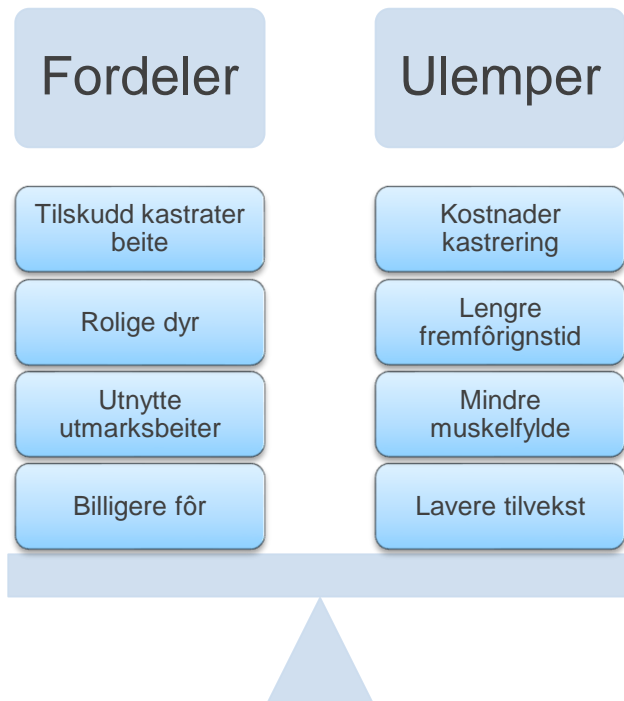
Tilskudd

14 880,-

DB 2

15 403,-

Kastratproduksjon

Hva med oksene - hvilken strategi skal man velge

- Intensiv fôring – slakt ved 17 mnd. i kategori ung okse
  - En vårfødt kalv vil ha en beitesommer
- Kastratproduksjon
  - 24 mnd. med to beitesomre
  - 30 mnd. med to til tre beitesomre

Kastratproduksjon er aktuelt der det er utmarksbeite og billige beiter/grovfôr.

Eksempel dekningsbidrag okse 17 mnd.

DEKNINGSBIDRAGSKALKYLE

Urfe Ung Okse slaktealder 17 mnd.

Besetningsstørrelse	15	Dyr
Sone arealtilskudd	5	
Sone distriktstilskudd	2	

PRODUKSJONSINTEKTER

			Kvantum, kg	Pris, kr/kg	SUM
Oksekjøtt	Klasse O-/2+		202	46,00	9 292
	Fetttrekk	0 %	-1,3	0,00	0
	Innmeldingstillegg		3,00	3,00	606
	Klassetillegg	0 %		0,00	0
	Etterbetaling			0,58	117
	Grunntilskudd	2,50	0 %	0,00	0
	Grunntilskudd	7,50	0 %	0,00	0
	Urfe tilskudd	3,50	100 %	3,50	707
SUM PRODUKSJONSINTEKTER					10 722

Blå tall kan endres

VARIABLE KOSTNADER

	% av forkrav	FEm per enhet	Aving, f.e/daa	Areal, daa/ar. kost., kr/f.e.	SUM
Før	100	2 140		3,2	6 672
Mjøl		90			1 080
Kraftfôr	34,6	740		3,80	2 812
Grovfôr	51,4	1100	450	2,4	2 585
Innmarksbeite	14,0	300	225	0,8	195

Nyvødt kalv					460
					0

Div. andre variable kostnader					460
-------------------------------	--	--	--	--	-----

Renter på variable kostnader		Rentesats	3,8		192
------------------------------	--	-----------	-----	--	-----

SUM VARIABLE KOSTNADER					7 324
------------------------	--	--	--	--	-------

DEKNINGSBIDRAG 1

Produksjonstilskudd					3 398
					2 921
	Husdyrtilskudd				1 040
	Areal- og kult. tilskudd				1 282
	Distriktstilskudd				1000
	Bunnfradrag				-400

DEKNINGSBIDRAG 2

DB 2 per mnd. per slakt:					6 319
					372

Produksjons Inntekter	10 722,-
Variable kostnader	6672,-
DB 1	3398,-
Tilskudd	2921,-
DB 2	6319,-
DB 2 pr mnd	372,-

Eksempel dekningsbidrag kastrat 24 mnd

DEKNINGSBIDRAGSKALKYLE

Urfe Kastrat 24 mnd. ved slakting

Besetningsstørrelse	15	Dyr
Sone arealtilskudd	5	
Sone distriktstilskudd	2	

PRODUKSONSINTEKTER

			Kvantum, kg	Pris, kr/kg	SUM
Oksekjøtt	Klasse O-/3-		230	46,00	10 580
	Fetttrekk	100 %	-1,3	-1,30	-299
	Innmeldingtillegg		3	3,00	690
	Klassetillegg		1,00	0,00	0
	Etterbetaling			0,58	133
	Grunntilskudd		2,50	0 %	0
	Grunntilskudd		7,50	0 %	0
	Urfe tillegg		1	100 %	3,50
SUM PRODUKSJONSINTEKTER			230		11 909

Blå tall kan endres

VARIABLE KOSTNADER

	% av forkrav	FEm per enhet	Aving, f.e/daa	Areal, daa/ar. kost., kr/f.e.	SUM
Fôr	100	3 330		5,2	6 824
Mjøl	2,7	90		12,00	1 080
Kraftfôr	9,3	310		3,80	1 178
Grovfôr	52,0	1730	450	3,8	4 066
Innmarsbeite	15,0	500	225	1,3	0,65
Utmarsbeite	21,0	700		0,25	175
Annet					650
Nyfødt kalv			35		0
Div. andre variable kostnader					650
Renter på variable kostnader			Rentesats	3,8	206
SUM VARIABLE KOSTNADER					7 679

DEKNINGSBIDRAG 1

Produksjonstilskudd					4 230
					5 780
Husdyrtilskudd					1 040
Areal- og kult. tilskudd					2 045
Distriktstilskudd					1139
Tilskudd Innmark sbeite		2	350		700
Tilskudd Utmarsbeite		2	628		1256
Bunnfradrag					-400

DEKNINGSBIDRAG 2

DEKNINGSBIDRAG 2					10 010
DB 2 per mnd./slakt:					417

Produksjons Inntekter	11 909,-
Variable kostnader	7679,-
DB 1	4230,-
Tilskudd	5780,-
DB 2	10 010,-
DB 2 pr mnd	417,-

Eksempel dekningsbidrag kastrat 30 mnd

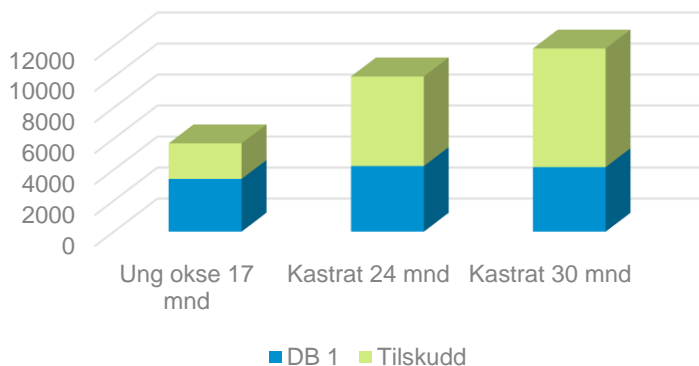
DEKNINGSBIDRAGSKALKYLE						
Urfe Kastrat 30 mnd, ved slaktning						
Besetningsstørrelse	15	Dyr				
Sone arealtilskudd	5					
Sone distriktstilskudd	2					
Blå tall kan endres						
PRODUKSONSINTEKTER						
				Kvantum, kg	Pris, kr/kg	SUM
Kastrat	Klasse O-/3-			260	46,00	11 960
	Fetttrekk	100 %	-1,3		-1,30	-338
	Innmeldingstillegg		3,00		3,00	780
	Klassetillegg O-		0,00	0 %	0,00	0
	Etterbetaling				0,58	151
	Grunntilskudd		2,50	0 %	0,00	0
	Grunntilskudd		7,50	0 %	0,00	0
	Tilskudd Urfe			100 %	3,50	910
SUM PRODUKSJONSINTEKTER				260		13 463
VARIABLE KOSTNADER						
	% av førkrav	FEm per enhet	Avling, f.e/daa	Areal, daa /ar.	kost., kr/f.e.	SUM
Fôr	100	4 040		6,8		8 210
Mjølke		90			12	1 080
Kraffôr	7,2	290			3,80	1 102
Surfôr	56,9	2300	450	5,1	2,35	5 405
NH3-beh. Halm	0,0	0			1,53	0
Innmærksbeite	16,1	650	225	1,7	0,65	423
Utmærksbeite	19,8	800			0,25	200
Annet						810
Nyfødt kalv						0
Div. andre variable kostnader						810
Renter på variable kostnader			Rentesats	3,8		280
SUM VARIABLE KOSTNADER						9 300
DEKNINGSBIDRAG 1						4 163
Produksjonstilskudd						7 647
	Husdyrtilskudd					1 950
	Innmærksbeite	År	3			1 050
	Utmærksbeite	År	2			1 256
	Areal- og kult.tilskudd					2 704
	Distriktstilskudd					1287
	Bunnfradrag					-600
DEKNINGSBIDRAG 2						11 810
DB 2 per mnd. per slakt:						394

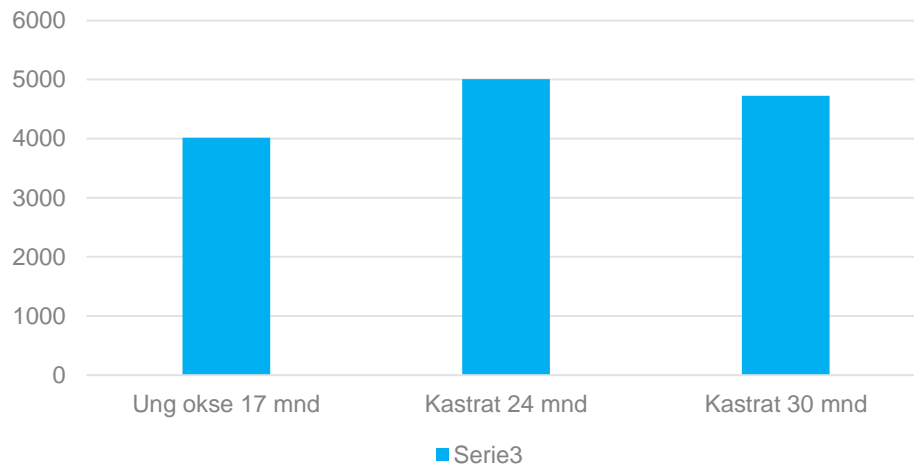
Produksjons Inntekter	13 463,-
Variable kostnader	9300,-
DB 1	4163,-
Tilskudd	7647,-
DB 2	11 810,-
DB 2 pr mnd	394,-

Enkel sammenstilling alternativer okser

Dekningsbidrag pr dyr

DB pr år

Husk at AK tilskudd inngår i kalkylene !

Til slutt

- Valg av driftsopplegg henger sammen med ressursgrunnlag
- Hva som lønner seg må vurderes hos hver enkelt ut i fra bygg, areal og beitetilgang
- Vi kan bidra med rådgivning !

Kvalitet og ekstra satser for Urfe

Nortura
bondens selskap

Bakgrunn

- Det er ikke alle slakt det er marked for
  - Det er etterspørsel etter slakt av en viss kvalitet.
    - Marmorert fett og litt kjøttfylde er etterspurt
  - Slik pris systemet er i dag får tilnærmet alle samme tillegg, kr 3,50 pr kg.
- Er det ønskelig å bevege seg mot større tillegg for slakt av en viss kvalitet – etter modell fra prising økologisk storfekjøtt?
- Grunntillegg   0,50 kr
- Kvalitetstillegg   6,50 kr

Analyse Urfe, slaktekvalitet, Gjeldene krav: slaktevekt minimum 120 kg fettgruppe 2- eller høyere

Måned	Okse	Kvige	Ku	kastrat	totalt
Januar	17	4	33	1	55
Februar	24		21	3	48
Mars	32	4	33	2	71
April	52	3	38		93
Mai	33	3	44	3	83
Juni	36	4	34	1	75
Juli	36	4	26		66
August	39		19		58
september	40	9	31	17	97
Oktober	51	6	82	3	142
November	98	8	120	11	237
Desember	11	1	29	1	42
Totalsum	469	46	510	42	1 067

Okse	Kvige	Ku	kastrat	totalt
17	4	31	1	53
24		20	3	47
32	4	33	2	71
50	3	37		90
30	3	38	3	74
34	4	34	1	73
34	4	26		64
36		19		55
38	9	31	17	95
47	6	79	3	135
92	8	113	11	224
10	1	27	1	39
444	46	488	42	1 020

Måned	Okse	Kvige	Ku	kastrat	totalt
Januar	100 %	100 %	94 %	100 %	96 %
Februar	100 %		95 %	100 %	98 %
Mars	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
April	96 %	100 %	97 %		97 %
Mai	91 %	100 %	86 %	100 %	89 %
Juni	94 %	100 %	100 %	100 %	97 %
Juli	94 %	100 %	100 %		97 %
August	92 %		100 %		95 %
september	95 %	100 %	100 %	100 %	98 %
Oktober	92 %	100 %	96 %	100 %	95 %
November	94 %	100 %	94 %	100 %	95 %
Desember	91 %	100 %	93 %	100 %	93 %
Totalsum	95 %	100 %	96 %	100 %	96 %

Fett minimum 2, klasse min O, vekt minimum 200 kg

Måned	Okse	Kvige	Ku	kastrat	totalt
Januar	9		5		14
Februar	12		8		20
Mars	8	2	7	2	19
April	7		9		16
Mai	10	1	8	1	20
Juni	12	1	7		20
Juli	11		5		16
August	7				7
september	8		8		16
Oktober	11		9		20
November	25		20		45
Desember	5		7		12
Totalsum	125	4	93	3	225

Måned	Okse	Kvige	Ku	kastrat	totalt
Januar	52,9 %		16,1 %		26,4 %
Februar	50,0 %		40,0 %		42,6 %
Mars	25,0 %	50,0 %	21,2 %	100,0 %	26,8 %
April	14,0 %		24,3 %		17,8 %
Mai	33,3 %	33,3 %	21,1 %	33,3 %	27,0 %
Juni	35,3 %	25,0 %	20,6 %		27,4 %
Juli	32,4 %		19,2 %		25,0 %
August	19,4 %				12,7 %
september	21,1 %		25,8 %		16,8 %
Oktober	23,4 %		11,4 %		14,8 %
November	27,2 %		17,7 %		20,1 %
Desember	50,0 %		25,9 %		30,8 %
Totalsum	28,2 %	8,7 %	19,1 %	7,1 %	22,1 %